

N:o 66.

Ank. till Riksd. kansli den 20 april 1893, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inlösen af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m.

(2:a U. A.)

I en till Riksdagen den 7 innevarande månad aflåten proposition har Kongl. Maj:t, under återopande af ett propositionen bilagdt statsrådsprotokoll öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen, att till inlösen för det under kongl. vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet af professoren C. G. Brunii anteckningar om och teckningar af äldre svenska byggnader m. m. anvisa på extra stat för år 1894 ett belopp af 4,000 kronor.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t har chefen för ecklesiastikdepartementet, enligt hvad af återopade statsrådsprotokollet inhämtas, öfvermält att vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien anmält, att f. d. majoren A. W. Brunius till inlösen för det under akademiens inseende ställda antiqvariskt-topografiska arkivet hembjudit, för ett pris af 6,000 kronor, sin framlidne faders, professorn C. G.

Brunii anteckningar om ock teckningar af äldre svenska byggnader m. m., hvarvid sökanden bifogat ett af professorn i arkitektur vid kongl. tekniska högskolan I. G. Clason afgifvet yttrande, hvaraf inhemtades: att samlingen bestode af

a) <i>text</i> , deruti äfven några teckningar voro inbundna, in folio	30 band,
b) <i>handteckningar</i> och ritningar, 5 band in folio, 11 band in quarto och 1 band in octavo	17 band samt
c) <i>ritningar</i> , 9 konvolut i större folio och 18 d:o i mindre folio	27 konvolut;
att deribland finnes inbundna handteckningar	1,341 blad,
ritningar, oinbundna, större folio	235 »
och mindre folio	522 »
<hr/>	
tillsammans 2,098 blad,	

framställande hufvudsakligen uppmätningar af kyrkor och kyrkliga föremål, men äfven af en del icke mindre intressanta borgerliga byggnader, såväl offentliga som enskilda;

att, i fråga om uppställandet af ett minimipris, under hvilket man icke rimligtvis kunde begära att samlingen afyttrades, professor Clason ansåge 5,000 kronor för sjelfva samlingen och 1,000 kronor för dess ordnande, tillhoppa 6,000 kronor, vara en ur sådan synpunkt afpassad summa; samt

att efter hans förmenande det under alla omständigheter men särskildt nu, då så många krafter vore i verksamhet för att sent omsider få vår konsthistoria samlad till en helbild, vore högeligen önskvärdt, att detta för nämnda arbete så värderika studiematerial, hvilket dessutom för arkitekten egde ett mycket stort, rent praktiskt värde, genom inköp af staten ställes till forskarens disposition.

För egen del hade — anför departemenschefen vidare — akademien, med framhållande af det billiga priset, som, derest afseende ej fästes vid texten, hvilken dock vore af stort intresse, ej uppginge till mer än vid pass tre kronor för hvarje handteckning, anført bland annat, att ifrågavarande teckningar återgäfve till en del föremål, hvilka ännu finnes i behåll, men af hvilka afbildningar icke förekomme i antiqvarkiskt-topografiska arkivet, samt i öfrigt och i icke ringa antal kyrkliga byggnader och andra fornlemningar, som längesedan voro försvunna och om hvilka kännedom icke kunde erhållas annat än genom denna samling. Professor Brunius hade nemligen haft att ombesörja restaureringsarbeten i flera kyrkor, af hvilka den förnämsta varit Lunds dom-

kyrka, och texten redogjorde för hvad han funnit, när han började sina arbeten, medan teckningarna återgåfve det. Äfven för andra restaureeringsarbeten, för hvilka han blifvit rådfrågad, finnes här viktiga upplysningar. För den svenska konsthistorien vore denna samling ovärderlig. Derest den nu icke inköptes för svenska statens räkning, vore det tyvärr att befara, att den skulle gå till utlandet.

Då det nu vore första gången, akademien ginge att anhålla om ett anslag till förmån för det antiqvariskt-topografiska arkivet, ville akademien erinra, att detta arkiv vore upptaget i det nya reglementet af den 17 oktober 1890 för de under akademiens vård och inseende ställda statssamlingarna. Redan 1857—1858 årens Riksdag hade begärt, att åtgärder skulle vidtagas för uppsökande och förtecknande af Sveriges fornlemningar, i syfte att öfver dem få en systematisk beskrifning, och anslag hade sedan dess blifvit gifna för detta ändamål. I enlighet härmed hade ock akademien från början af år 1880 anlagt det antiqvariskt-topografiska arkivet, som bestode af två afdelningar. Den första vore en textafdelning, i hvilken infördes för hvarje gård eller by alla de uppgifter om fornlemningar och fynd, som kunde erhållas ur inlemnade reseberättelser, andra skrifna eller tryckta arbeten, museets inventarieförteckningar o. s. v. Dessa anteckningar vore efter socknar, härad och landskap ordnade i portföljer, hvilkas antal för närvarande uppginge till inemot 1,400. Den andra afdelningen bestode af teckningar och fotografier, dels af kyrkliga byggnader och fornlemningar, dels af världsliga byggnader, dels af runstenar, dels af fornsaker, bevarade i olika samlingar. Antalet af sådana teckningar uppginge nu, efter endast tolf år, till något mer än 8,500. Efter den erfarenhet riksantikvariern och akademiens tjänstemän under resor i utlandet erhållit, hade intet land i Europa att uppvisa ett sådant antiqvariskt-topografiskt arkiv.

Viktiga material för detta arkiv hade vunnits genom de reseberättelser, som inlemnats af akademiens tjänstemän och af stipendiater, hvilka erhållit medel af det extra ordinarie anslag, som under flera år varit ställt till akademiens förfogande. Sedan akademien år 1883 kommit i besittning af den Bergerska donationen, hade akademien årligen för sådana undersökningar utgifvit ett större belopp än statsanslaget. Derutöfver hade akademien af samma donationsfonds räntemedel direkt för arkivet i fråga, nemligen för det systematiska grupperandet af uppgifterna m. m., intill utgången af 1892 utbetalt ej mindre än 16,234 kronor 49 öre, i hvilken summa dock äfven inginge inköp af en eller annan handskrifven redogörelse för fornlemningarna inom en ort eller ett landskap.

Akademien funne sig visserligen med begagnande af den Bergerska fondens räntemedel kunna sköta nämnda statssamling såsom hittills utan att begära anslag därför; men i fråga om professor Brunii samling, hvilken akademien ansåge det vara en nödvändighet att söka förvärfva för det antiqvariskt-topografiska arkivet, såge sig akademien urståndsatt att under nuvarande förhållanden till den begärda köpesumman 6,000 kronor, hvilken enligt säljarens medgifvande finge fördelas på två år, lemna större bidrag än 2,000 kronor. Akademien nödgades därför, och på grund deraf att berörda samling måste för det antiqvariskt-topografiska arkivet anses såsom omistlig, hos Kongl. Maj:t anhålla om anvisande af allmänna medel af det för samlingens inköpande erforderliga återstående beloppet 4,000 kronor, att utgå under åren 1893 och 1894 till de belopp för hvartera året, som Kongl. Maj:t behagade bestämma.

Öfverintendentsembetet, som härå erhållit remiss, hade i skrifvelse den 14 nästlidne mars till den gjorda framställningen tillstyrkt nådigt bifall.

Efter hvad sålunda förekommit och blifvit i ämnet anfördt, tvekade departementschefen icke att tillstyrka, att, då medel för ifrågavarande ändamål icke funnes på ecklesiastikdepartementets stat tillgängliga, Kongl. Maj:t täcktes till Riksdagen göra framställning i ämnet. Det anslag, som vore behöfligt, kunde härvid icke lämpligen äskas annorledes än å 1894 års stat, men i den mån hela anslaget eller någon del deraf blefve erforderligt redan under innevarande år, syntes den behöfliga summan kunna förskottsvis utanordnas af tillgängliga medel.

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att anledningen, hvarför vitterhets-, historie- och antiqvitetsakademien funnit sig böra hos Kongl. Maj:t göra framställning om anvisande af särskildt anslag såsom bidrag till inköp af ifrågavarande samling, varit den, att akademien ansett sig urståndsatt att af de till akademiens disposition stående medel för ändamålet anslå mer än 2,000 kronor. Sedan akademien aflät sin framställning har emellertid akademiens ekonomiska ställning undergått en icke obetydlig förändring, i det att akademien nemligen, såsom känt är, genom testamente erhållit en större donation. Under förutsättning, att detta testamente vinner laga kraft, lärer akademien alltså icke sakna medel att förvärfva den ifrågavarande samlingen, hvilken akademien förmått sig anse vara för det antiqvariskt-topografiska arkivet omistlig; och vid sådant förhållande synes anledning icke före-

finnas för Riksdagen att nu anvisa särskildt anslag för ändamålet. Utskottet hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 20 april 1893.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservation

af herrar *A. G. Svedelius* och *H. P. P. Tamm*, hvilka yrkat, att utskottet skulle hemställa, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *C. E. Casparsson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.